

HOMO FALSUS ILI SAVRŠENO UBISTVO

Jedan sprat ispod kapije. Hodnik u maurskom stilu. Metalno tele na mramornom postolju u jednom uglu. Vijugave pruge dima se izvijaju ka perforiranim oblogama na krovu. Prst koji na sebi ima prsten sa rubinom od crvenog stakla. Plameni jezik iz jeftinog upaljača upravo ispod podvaljka Henrija Vintermansa (kupljen od gastarbajtera, negde u toaletu). Puna krigla piva bez pene na stolu. Plavičasta kornjača istetovirana na nagoj nadlaktici. Žena koja iskoračuje iz pozadine, nabreklo belo krzno. Svetlo je prigušeno unutar svetlozelenih i oranž kupola. Leptirske šare šapuću na crvenim somotskim tapetama. Glas iz mraka: *Show-time!* Fanki muzika, Miss Kelly silazi niz stepenice, potpetice šiljate poput bodeža lupkaraju o sjajni parket bez tepiha, kosa nalik šećernoj peni pod reflektorima, krzno nemarno spade, meko se prizemljiviši na podu.

Gde? *The Copper Calf*, noćni klub čuven po kriminalu, u irskoj prestonici, odmah pored Dablinskog zamka? Nije nemoguće. Ali mogli bismo jednako tako biti i u *Zum Goldenen Ferkel*-u, zabavnom parku koje je opisao Karl Kraus, tako reći zid do zida sa Palatom pravde u Beču. Ili bismo se mogli nalaziti u Barseloni, u El Toro De Plata (baru u kojem su prvi put ušli u trag krijumčaru Olmstedu), nedaleko od Crkve blažene obitelji, Gaudijeve nedovršene katedrale. Mnogo mogućnosti.

Ostavljene muzički instrumenti na stativima, mrtvi patuljasti posmatrači dugačkih vratova. Muzika preuzeta nevidljivim rukama, prerađena do trake na magnetofonu. Miss Kelly, umetnik meseca, u belom kostimu sa resama, ditto donji deo, gornji deo pak seksualno smaknut sa levog ramena, ružičasta nijansa na mlečnobeloj koži, ritmično uvrće kukovima, skida svileni šal, očaravajuće, frotira se kao posle tuširanja, istura grudi i zadnjicu razjapljenim očima koje zure preko krigli sa pivom, pokazuje zategnute trbušne i guzne mišiće, golicava igra sa dva nojeva perca, profesionalno angažovana, usamljeni gladijator.

Mogli bismo što se te stvari tiče stajati i u često spominjanoj *Plavoj pećini* u Rimu imperatora Nerona i Kaligule, mogli bismo biti gosti u Ksanaduu Kublaja kana, ili četvrtima sreće nestale Gomore, samo što materijalne mogućnosti ne dozvoljavaju tu pretpostavku.

Miss Kelly pravi most svojim telom na podu. Zdravi pokret tela. Gornjim delom trupa. Grudi koje se vraćaju na gore, dok ih prate zažareni pogledi sa stolova, na kojima boce vina stoje gusto poređane poput kegli. Neko je ustao, ramena ka stubovima, istovetno radoznala lica, damari udaraju, pete koje gase opuške na itisonu. Staklaste oči upravljene prema Miss Kelly koja pušta i donji deo kostima da nestane i otvara crvenkaste tačkice (nekadašnje dlačice) koje se izdvajaju na golom mesu obasjanom svetlošću. Miss Kelly izvodi suptilnu umetničku tačku pajalicom između nogu i grudi.

U suštini, mogli bismo isto tako da sedimo i u bioskopskoj sali, da gledamo neku scenu iz mamutskog filma Roberta Altmana "Nešvil", ili iz "Najvećeg greha" (o Raspućinu) Andreja Vižinskog, ili iz futurističke fantazije "Autlend", sa Šonom Konerijom u glavnoj ulozi, scena u baru na Jou, jednom od Jupiterovih meseca.

Bezvremeno, bez svoga mesta. Oči gore, pogled dole, usne na čašama vina, usne na usnama, ruke na butinama, leptir-prozor od olovnog stakla kao sakralno blagosiljanje. Na somotskim tapetama vise uramljeni akvareli sa gradskim motivima, motivima iz grada sa svojim osobenim, začudnim linijama oblaka, svojim visokim i niskim kućama, zašiljenim krovovima i tornjevima kao i kupolama, fabričkim dimnjacima i olucima iz mehana, prolazima ispod stubova i i vodoskocima, ružama puzavicama i mašinama, muzejima i porodilištima, sudskim zdanjima, crkvama i utvrđenjima, poslastičarnicama, tramvajskim šinama i parkovima, golubovima koji se rugaju prošlosti tako što kake po statua-ma. Mi smo u jednom gradu kojem ne manjkaju slični, koji se može porediti sa španskim Trapom, visinama *Sju-a*, muzejem Prado i železničkom stanicom Riper; Dunav, Most uzdah, *Gare du Nord* a i Kastrup: Hajd-park, Plaka i *Gamla Stan* u Stokholmu; Slobodni univerzitet u Berlinu, Dioklecijanova palata i zgrada britanskog parlamenta. Jedan sat do ponoći. Čovek sa crnim povezom preko jednog oka igra rukom obgrlivši damu u srebrnastim kockastim čarapama i s jarko crvenom perikom, i šapuće joj u uvo.

Istovremeno Pol Rud vrti ključevima na privesku i upravo izlazi iz lifta.

Dalje na zapad u gradu. Prolaziš pored zlatne guske, kod ulaznih vrata. Na stepeništu možeš da vidiš diplome okačene na zid, bocu izvetrelog vina i porcelansku vazuu u vitrini. Ako siđeš sve do zadnjeg stepenika, doći ćeš do sobe u kojoj sedi engleski zabavljač za pijaninom sa staklenim poklopcem. Njegov pogled počiva na jednoj ženskoj cipeli. Ispod zlaćanih metalnih pravougaonika na krovu, pored šanka savijenog u obliku polumeseca, sedi čovek u pantalonama sa poprečnim prugama i zuri u devojke u iznošenim, veoma kratkim haljinicama. Rukom je uhvatio čašu i ide do dame koja sedi sama u jednoj od naslonjača duž zida. Izgleda kao Ciganka, a kosa joj je savijena u punđu koja ima oblik fesa. Iza nje se nalazi orman sa knjigama i diskretnim osvetljenjem, i tu osim antikvarnog primerka "Crkvenih priča" možete da nazrete i prvo izdanje Ibzena ("Divlja patka" i "Heda Gabler"). Njih dvoje na sofi razmenjuju nekoliko reči. Pijanista doprinosi nekoliko baladama. Čovek u zebrastim pantalonama maše kelnerici.

Istovremeno, negde drugde, sjajna metalna vrata klize u stranu i Pol Rud odlučnog koraka ide ka baru na poslednjem spratu hotela.

Istočnije. Kamenje pada sa kipova lavova ispred Parlamenta. Pored vratara u zelenoj uniformi. Dole je valjda podrumski lokal. Španska hacijenda, maškara, dim, sos na tanjirićima, alkohol u krvi, crne leptir-mašne, novac u novčanicima, mrlje od urina na gaćama, *Brut* ispod miški, masna kosa, visoke potpetice, znojavi vratovi, *Šalimar*, reč "idem" u ušima, Cis-mol i F-dur, gradski slepi miševi na podijumu za igru. Uskoro će ponoć. Ispred zidnog postera matadora i crnog bika, stoji petoro žena, od kojih su dve crkinje. Čovečuljak sjajne ćelave lobanje i kukastog nosa i sa dve nesparene cipele sedi za šankom i ćaska sa jednom ženom u mušketirskim čizmama, koje joj dopiru skoro do polovine butina, a veliko krzno od angore joj se rascvetalo. On sklizne sa barske stolice, uzima je pod ruku i vodi je na podijum, i jednu ruku joj stavi oko pasa.

Istovremeno. Poslednji tramvaji se vuku duž električnih žica kroz grad. Lutke u izlozi-
ma blenu napolje ka sve praznijim ulicama. Jedan pijanac piša uz postolje spomenika
Vergelandu i začuđeno gleda u velikog jezičkog polemičara koji mu se mršti. Utvrđenje
Akerhus je pozlaćeno uličnom svetlošću, a i katedrala pored Stortorgeta. Parlament u
vladinoj četvrti, pak, leži u mraku.

Kada bi neko stajao na Trgu Halvdana Čerulfa sa kamerom i jakim objektivima za uve-
ćavanje, mogao bi možda da uhvati i ovekoveči jedno lice iza velikih prozorskih okana
šest stotina metara preko puta, sliku vlasnika tog lica, koji bi vlasnik jedva poželeo da vi-
di u javnosti (premda bi njegova visina možda mogla da navede nekoga da pomisli da je
napolju nekim sasvim drugim zadatkom nego gosti u gradskim podrumskim birtijama).
Na vrhu pomodnog SAS-ovog hotela sedi Pol Rud sam za stolom i zuri u ogroman pro-
zor koji se otvara kompjutersko-grafičkim viđenjem Osla. Oči pokušavaju da otkriju pro-
ročanstva za dolazeće veče iz slike koju stvaraju svetlosne tačke svetiljki dole na ulica-
ma.

Prekida ga ženska ruka koja stavlja široku čašu za viski na papirnu servijetu ispred nje-
ga, lak za nokte boje burgundca, igra boja koja nestaje. On podiže čašu k ustima pola-
ganim pokretom ruke. Dugačko studiranje, elegancija praznjenja čaše. Ruka, ne previše
blizu tela, ali ni previše rastavljena od njega, žurba, ugao čaše u odnosu na usne, koli-
ko usta treba da budu otvorena. Mogao je da iz načina kako neko pije dokuči iz njego-
ve ličnosti jednako toliko kao psihoanalitičar iz jednogodišnjih terapijskih seansi. Psi-
hologija praznjenja čaše. No dobro, živeli Pole! Zaslužuješ to. Luksuzno degustiranje ve-
čeri, kao da proba jelo sa tartufima. Potok u parku Frogner. Sloboda.

Žena za susednim stolom, pantalone od đavolje kože i žuta jakna, usne oko spirale
mehurića u plastičnoj cevčici, jamice u obrazima. Studija uglom oka. Osim ako to nije
bila ona? *Mogla* bi da bude ovde. Da uzme piće da bi se zagrejala. Kao on. Da dođe od
susreta, povod za najmanje još po jedan viski. Sumnjičavo. I ne nespretno. Nešto inteli-
gentnije od toga.

Promeškoljio se. Kineska pirinčana polja, stolica na terasama, vodoskok iza, barmeno-
va umetnička dela (mogao bi bez problema da tako nazove i rad sa žetonima), metal ko-
ji se hitro seli iznad kockica leda u čašama, zlato, srebro i bronza; dobro podmazana ma-
šina, pića na pokretnoj traci koja dospevaju do dece noći, do njihovih ranjenih srdaca.
Prigušena muzika uz koju se može razgovarati za stolom. Vizuelno raspoloženje koje se
vidi kroz žuti filter, izobličeno i malčice pokvareno glasovima. Pol počinje novu situaci-
ju. Oči i dalje idu za sekundarom na *Timex-u*.

Lica oko njega su umorna, potrošena životom, ipak gladna novih uzbuđenja, muškar-
ci i žene, dobro obučeni, odnegovani, sveže obrijani nadljupci, koža nežna kao mileram.
Mada je obrisao prašinu sa leptirskog ogledalca, koje je sakrio u *Black Velvet*, kojom se
Fernanda bavljala crtajući srca kada je bila u dobrom raspoloženju (nešto što se doga-
đalo jednako tako često kao i prolaz asteroida Eros pored Zemlje). Zagleda sva ženska
lica, različite frizure, boje, crna kao gavran, kestenjasta, platinastoplava. Jedva da može
biti ovde. Jedna ženska noga se podiže u vazduh, bleskajući svetlošću koja je dolazila od
odsjava tankog lanca oko članka. Pol isprazni čašu dok je istovremeno proveravao da li
su papiri u unutrašnjem džepu sakoa na svom mestu. Bar će se uskoro isprazniti. Pogled

koji traži u svim mogućim pravcima kao artiljerijske baterije za vreme vazdušnog napada.

Pol Rud popravi čvor na kravati dok je ustajao, pogleda na neverbalnu komunikaciju između kažiprsta jedne žene i muškarca, prepozna napetost u pozadini, skriveno oružje, podigavši stepen opreza. Vreme je da promeni lovište. Samo generalna proba.

Pođe prema liftu.

– odlomak –

Jan Čerstad (Kjærstad) rođen je 1953. Piše eseje, priče i romane, i preveden je na nemački, engleski, mađarski, danski, švedski... Proza mu je složena i humorna, "odslikava mnogobrojne međuzavisnosti savremenog života... te podseća na Nila Stivenzona..." Dobio između ostalog i nagradu Nordijskog književnog saveta za trilogiju o Jonasu Vergelandu, TV ličnosti (*Zavodnik, Osvajač, Otkrivalac*). Ostala dela: *Zemlja se tiho okreće*, priče, 1980, *Ogledala*, roman, 1982, *Na ivici*, roman, 1990, *Ljudska sfera*, eseji, 1997...

